

Секція : Економіка та управління підприємствами

Кріпкий А.Ю.

аспірант кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
М. Харків, Україна

ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Ефективний розвиток національної економіки значною мірою визначається ступенем забезпеченості її економічної безпеки, оскільки лише за такої умови можуть бути дотримані національні інтереси держави. Економічна безпека держави є складною системою, яка характеризується багаторівневістю та включає наступні складові: економічну безпеку держави, регіону, галузі, сектора економіки, окремого суб'єкта господарювання, населення. Центральне місце в системі забезпечення економічної безпеки держави посідає економічна безпека підприємництва, яке є необхідною та визначальною ознакою ринкової економіки, її обов'язковим атрибутом. Важливість проблеми зміцнення економічної безпеки підприємництва обумовлена її ключовою роллю в механізмі формування національної безпеки країни.

Головними елементами в даному випадку виступають суб'єкти господарювання і, як ключовий (оскільки найбільш чисельний) елемент – малі та середні суб'єкти господарювання, тобто мале та середнє підприємство (МСП). Саме тому контроль економічної безпеки МСП є головною запорукою забезпечення економічної безпеки держави в цілому.

За даними статистичного збору про діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємства в 2017 р. [1] в Україні функціонувало 322920 малих підприємств (або 18,05 % від загальної кількості) та 1466486 фізичних осіб-підприємців (або 81,95 % від загальної кількості). Для порівняння, в економічно розвинених країнах число малих і середніх

підприємств перевищує 80 % від їхнього загального числа. Протягом 2013–2015 рр. спостерігалось зростання кількості суб'єктів малого підприємництва та незначне зменшення з 2016 р. і до сьогодні як серед малих підприємств, так і серед фізичних осіб-підприємців (рис. 1).

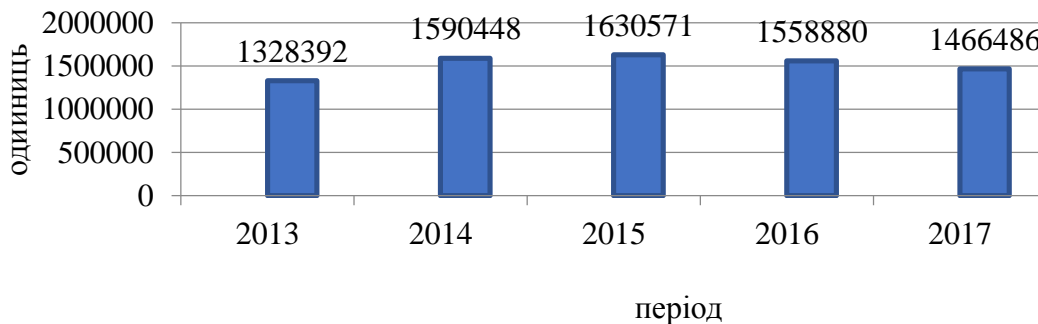

Рис. 1. Динаміка кількості суб'єктів малого підприємництва у 2013 – 2017 рр. [1]

Загальна частка мікропідприємств, які одержали збиток у 2017 році, склала 28,2 % до загальної кількості підприємств. Збиток склав 67 665 млн. грн., у той час, коли прибуток досягнув лише 43 370, 5 млн. грн. Тобто в Україні значна частка мікропідприємств є збитковими та перебувають в критичному стані.

Однією з вагомих перепон на шляху розвитку вітчизняного підприємництва є недосконалість чинної податкової системи та надмірний податковий тиск і обтяжлива система звітності, які зумовлюють зростання обсягів реалізованої продукції, прихованої від оподаткування, невпевненість підприємців у стабільності умов ведення комерційної діяльності.

Окрім високих податків на ведення бізнесу також впливають й інші чинники: постійні перевірки податкових органів, складність звітності, порядок заповнення декларацій і ведення обліку. Крім того, зросли штрафи за найменші порушення (наприклад, за запізнення з обов'язковим платежем, штрафують на велику суму, з першого дня нараховують пеню).

Зараз в Україні діє спрощена система оподаткування – це спеціальний податковий режим, розрахований на малих підприємців. Його основна перевага

– сплата єдиного податку замість окремих податків і зборів, спрощена бухгалтерія і звітність. Залежно від обороту в ній передбачені 4 групи: 1,2,3 групи доступні для фізичних осіб-підприємців, 4-я – тільки для сільгосппідприємств. На 1 і 2 групі є багато обмежень у виборі підприємницької діяльності і з ким вести цю діяльність. Тому 3-тя група - дуже популярна серед українських підприємців, особливо ІТ-підприємців та фрілансерів, з поточною ставкою єдиного податку в 5% від отриманого доходу.

Два основні платежі ФОП-єдиноподатників – власне єдиний податок та єдиний соціальний внесок (ЄСВ). У 2018 році мінімальна сума ЄСВ, яку доведеться сплачувати підприємцям, збільшилася. ЄСВ повинні сплачувати (за себе) усі ФОП – платники єдиного податку. В разі використанні праці найманих осіб, тобто якщо ФОП є роботодавцем, то ЄСВ слід нараховувати також і на заробітну плату найманих осіб. Згідно зі ст. 8 Закону України від 07.12.2017 р. № 2246-VIII «Про Державний бюджет України на 2018 рік» [2] мінімальна заробітна плата у 2018 році становить 3723 грн. Отже, у 2018 році мінімальний (місячний) розмір ЄСВ становить: 819,06 грн. (3723 грн. x 22 %)

У Державній фіскальній службі України вважають, що країна повинна відмовитися від спрощеної системи оподаткування та поступово перевести малих підприємців на загальну систему. Про це заявив виконуючий обов'язки Голови ДФС Мирослав Продан [4]. Вони вважають, що спрощена система оподаткування використовується великим бізнесом для мінімізації податків. Так, вже у 2018 році скасування 3 групи "спрощенки" – одна з норм, яку пропонують депутати. Також, пропонується внести зміни в умови 2 групи. За словами авторів проекту, 2 групу часто використовують великі мережі магазинів, щоб уникати сплати податків. А 3 група, за словами авторів проекту, часто використовується, щоб оптимізувати виплату зарплат: мова йде про випадки, коли фактично наймані співробітники укладають з роботодавцем договір як ФО-П, що дозволяє економити на податках із зарплати.

Величезні ставки податків на фонд оплати праці (соціальний внесок) – це важлива проблема для бізнесу. В Україні платники обґрунтовано не довіряють

уряду, яке може в будь-який момент змінити законодавство. На сьогоднішній день ні працівники, ні роботодавці не бачать особливого сенсу у виплаті так званої «білої заробітної плати»: вигода від ухилення від сплати соціальних внесків набагато вище. Тому більшість середніх і малих фірм (для великих компаній це складніше) деяким чином уникають цього податку і виплачують «заробітну плату в конвертах».

Ще одна важлива проблема для ФО-П та всього сектору малого підприємництва – це кредитна політика країни. МСБ України зіштовхується із серйозною проблемою доступу до фінансовокредитних ресурсів. Частка кредитів у капіталі МСБ становить лише 20% проти 60% у розвинених країнах. Переважно підприємства реінвестують у розвиток бізнесу власні прибутки та інвестиції засновників підприємств. Така ситуація зумовлена високою вартістю кредиту. Мінімальний "пільговий" відсоток становить майже 18% і пропонується практично одним банком. Середня вартість кредиту становить 22%, що є високою ціною в умовах економічного спаду. За даними звіту МСП Національного банку України "Статистика кредитування малого і середнього бізнесу" [3], станом на кінець 2017 р. на МСБ приходилось 12,4 % (роком раніше – 14,4 %) загального обсягу кредитування бізнесу. Сповільнення темпів видачі нових кредитів, скорочення розмірів портфеля, збільшення частки прострочених зобов'язань – характерні риси кредитування МСБ на сьогоднішній день.

На сьогодні малі та середні підприємства в сукупності генерують та реалізують більше 70% річного обсягу продукції та послуг не фінансового сектору України, що не співвідноситься з рівнем кредитування МСБ.

Таким чином, можна зробити висновок, що основними причинами, які стримують розвиток підприємництва в Україні та негативно впливають на рівень їх економічної безпеки, є: недосконалість законодавства з питань розвитку дрібного та малого бізнесу, як і підприємництва в цілому; високі податки, що примушує деяких суб'єктів дрібного і малого підприємництва йти в тіньову економіку; недостатня державна фінансово-кредитна підтримка

дрібних і малих підприємств; відсутність дієвого механізму реалізації державної політики з підтримки дрібного та малого бізнесу; недосконалість системи обліку та статистичної звітності дрібних і малих підприємств; обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення; відсутність стимулів для інвестицій; психологічне несприйняття позитивної ролі підприємців у ринкових перетвореннях серед окремих верств населення.

Список літератури :

1. Офіційний веб-сайт Держкомстату України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 07.12.2017 р. № 2246-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-19>.
3. Запровадження збору статистики кредитів, наданих суб'єктам малого, середнього та великого підприємництва (МСП) НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=11B79C366A1C68B9BAA54ADECDE9547C?id=59799548>
4. Податкова знову пропонує прибрати «спроценку» та єдиний податок для ФОП [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://news.finance.ua/ua/news/-/415262/podatкова-znovu-proponuye-prybraty-sproshhenku-ta-yedynyj-podatok-dlya-fop>